

2. Смолій В., Ричка В. Влада народу. Український парламентаризм: від віча Київської Русі до Верховної Ради // В. Смолій, В. Ричка // Юкрейн. – 1997. – № 12. – С. 7-9.
3. Северчук О. Запровадження принципу розподілу влади в політико-правовому просторі України // Юридична Україна. – 2004. – № 9. – С. 7.
4. Реєнт О. О. Розвиток парламентаризму в Україні / О. Реєнт. – К. : Інститут історії України НАН України, 2005. – 125 с.
5. Грушевський М. С. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV сторіччя. – К. : Наукова думка, 1991. – 560 с.
6. Дживелегов А. К. Рост представительных учреждений на Западе. – М. : Изд-во И. Д. Сытина, 1905. – 24 с.
7. Древаль Ю. Д. Парламентаризм у політичній системі (політико-правовий аналіз / Юрій Дмитрович Древаль: монографія). – Х. : Вид-во Націон. ун-ту внутр. справ, 2003. – 280 с.
8. Шаповал В. М., Борденюк В. І., Журавльова Г. С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: навч. посібн. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 216 с.
9. Про назву, структуру і кількісний склад нового парламенту України: Закон України від 7 жовтня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 42. – Ст. 395.

Задорожня Г. В. Историко-правовые истоки формирования парламентской оппозиции в Украине

В статье проанализированы историко-правовые истоки формирования парламента как неотъемлемой части образования и функционирования парламентской оппозиции в Украине.

Ключевые слова: парламент, парламентская оппозиция, демократическое государство.

Zadorozhnyia H. Historical and legal sources of forming of parliamentary opposition in Ukraine

In the articles analysed historical and legal sources of forming of parliament as an inalienable constituent of formation and functioning of parliamentary opposition in Ukraine.

Keywords: parliament, parliamentary opposition, democratic state.

Лупало О. А, Діденко І. В.
Національна академія внутрішніх справ

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ
В КАДРОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ**

У статті здійснено аналіз проходження служби працівниками жіночої статі в органах внутрішніх справ України. Авторами описані деякі аспекти практичного досвіду роботи підрозділу кадрового забезпечення Києво-Святошинського РВ ГУМВС України в Київській області, досліджені питання реалізації гендерної політики та дотримання правової нормативної бази в роботі з кадровим складом.

Ключові слова: кадрові процеси, гендерна політика, відбір кадрів, кадровий резерв, професійна підготовка.

Історичний розвиток суспільства, а також існуючі об'єктивні і суб'єктивні чинники до недавнього часу відносили до роботи в правоохоронних органах працівників лише чоловічої статі. Жінки як працівники залучалися, головним чином лише тоді, коли це було необхідно для виконання покладених на орган конкретних функцій або окремих завдань, які був здатен виконати (або, принаймні, було вельми бажано) працівник саме

жіночої статі. Сюди можна віднести такі види діяльності, як робота з жінками з числа місцевого населення і приїжджих: це і необхідність особистого догляду затриманих або здійснення контролю за утриманням затриманих або арештованих жінок під вартою, роботою у відділеннях кримінальної міліції у справах дітей, а також участь в здійсненні оперативно-розшукових заходів органів внутрішніх справ, коли певну роботу могли виконати саме жінки.

Аналіз проведених досліджень свідчить, що залучення жіночого персоналу на службу до правоохоронних органів в різних країнах відбувався не одночасно. Так, вперше жінки стали працівниками поліцейських підрозділів в першій половині XIX століття в США; у ряді країн Європи – на початку XX століття: у Германії – в 1903 р., у Великобританії – в 1907 р., в Голландії – в 1911 р., в Австрії – в 1915 р., в Данії – в 1920 р., в Польщі – в 1925 р. У ряді інших країн - в значно пізніший час: у Новій Зеландії – в 1938 р., в Швеції – в 1958 р., в Ірландії – в 1959 р., в Ізраїлі – в 1960 р., в ЮАР – в 1972 р., в Словаччині – в 1973 р., в Канаді – в 1974 р., в Ірані – в 1979 р.[9, 22]. У Росії спроба залучення жінок до служби у поліцію була зроблена в період Першої світової війни. Так, 23 жовтня 1916 р. Рада міністрів прийняла постанову “Про посилення поліції в 50-ти губерніях Імперії та про поліпшення службового і матеріального положення поліцейських чинів”, відповідно до якого збільшувалися штати поліції, передбачалося створення поліцейського резерву і поліпшення матеріального положення поліцейських, встановлювався порядок прийому на службу в поліцію жінок [3, 45]. Але до процесу “воєнізації міліції”, тобто до квітня 1919 р. її органи комплектувалися виключно чоловіками, охорона правопорядку здійснювалася на основі міліцейської червоногвардійської повинності. На сучасному етапі розвитку правоохоронної діяльності реформування поліції в країнах Центральної і Східної Європи простежується специфічна особливість: відбувається значне зростання чисельності жінок у всіх правоохоронних органах. Так, на думку В. Шопова в поліції Болгарії з 1990 р. чисельність жінок – працівників у вищому командному складі не велика, але на адміністративному рівні і в центральній адміністрації – надмірна [8, 111-113]. В Угорщині реформування поліції найактивніше здійснювалося після вступу країни в 1999 р. в НАТО. Чисельність службовців жіночої статі досягло приблизно 15,5% серед кадрових поліцейських [4, 68].

У більшості державних поліцейських агентств США кількість жінок – спеціальних агентів ФБР зросло до 15,8%, а в середньому по країні представництво жінок в Національних поліцейських силах складає 9,5%. Останні дослідження свідчать, що відсоток жінок в ФБР досяг 10%, при цьому, для них створені додаткові умови проходження служби. Так, якщо жінка-агент має маленьку дитину, то вона укладає контракт про неповний робочий день [5].

У Великобританії жінки складають 45% економічно активного населення і є значним кадровим потенціалом для департаментів поліції. В той же час чисельність жінок в поліції Великобританії зростає досить повільно, з 4% у 1970 р. до 7,5% у 1980 р. [9, 51]. Подібні тенденції можна спостерігати і в інших країнах Західної та Східної Європи.

Проведені дослідження свідчать, що в уявленні громадської свідомості й до цього часу залишаються певні професії і спеціальності, в яких силовий елемент і деякі інші особливості чоловічого організму роблять обов'язковим (або майже обов'язковим) залучати до певного виду діяльності саме чоловіків. Проте в процесі розвитку науки і

техніки, зокрема появи ефективних видів зброї та спеціальних технічних засобів активного захисту, а також подолання упереджень і застарілих стереотипів неминуче долається розподілення видів робіт за суто статевою ознакою.

Отже, останніми роками спостерігається стійка тенденція щодо постійного збільшення частки жінок серед особового складу органів внутрішніх справ України, що перебувають на посадах середнього і старшого начальницького складу [2, 251-260]. Проведений аналіз проходження служби працівників жіночої статі в Києво-Святошинському РВ ГУМВС України в Київській області протягом 2009-2010 років свідчить про стабільне збільшення кількості жінок-міліціонерів на посадах старшого та середнього начальницького складу, зокрема проходили службу в райвідділі в 2009 році – 13,2 %, в 2010 році – 15% жінок, на посадах молодшого начальницького складу 3%, чисельність жінок, які працювали за вільний наймом збільшилася з 5,1% до 6,7%. Таким чином на фоні загального скорочення населення України спостерігається зростання частки жінок в органах внутрішніх справ. У деяких підрозділах, зокрема паспортних, кримінальної міліції у справах дітей, дізнання, кадрового забезпечення, фінансових, медичних, експертно-криміналістичних, а також діловодства жінки складають від половини до трьох чвертей особового складу. Тому проблема служби жінок в органах внутрішніх справ України видається актуальною, особливо на сучасному етапі реформування МВС, коли поряд з оптимізацією структурної побудови здійснюються заходи щодо приведення її до вимог міжнародного права, створення умов та правових норм, необхідних для здійснення на практиці конституційного принципу рівних прав та можливостей громадян України.

Водночас правове врегулювання порядку проходження служби в Законі України “Про міліцію”, а також Постанові Кабінету Міністрів України від 29.07.1991 р “Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ” не враховує специфіку проходження служби жінками-працівниками міліції. Так, відсутні гарантії державного соціального і правового захисту жінок – працівників органів внутрішніх справ, що негативно позначається на результативності оперативно-службової діяльності і морально-психологічному стані не тільки окремих працівників, але і службових колективів. Все вищесказане зумовлює необхідність розробки ефективнішого механізму правового регулювання проходження персоналом жіночої статі служби в органах внутрішніх справ, який би враховував поєднання службових і сімейних обов’язків; особливості їх залучення до служби в екстремальних умовах; труднощі в оволодінні бойовими і фізичними навичками.

В країнах колишнього радянського союзу активно досліджується досить велике коло проблем пов’язаних з проходженням служби жінок в міліції та вживаються відповідні заходи щодо подолання таких труднощів. Сучасні дослідження російських вчених [1, 20-22] виявили певні проблеми, зокрема складнощі у суміщенні особистих, сімейно-побутових та професійних обов’язків; низький рівень гендерної культури міжособистісного спілкування в колективах, який проявляється в грубому спілкуванні з жінками деякими офіцерами; відсутності певних санітарних умов в місцях несення служби жінками-міліціонерами; факти несправедливого розподілу функціональних обов’язків, які впливають на репродуктивне здоров’я жінок та їх морально-психологічний стан. У зв’язку з цим доцільно підготувати нормативно-правовий акт

МВС України в якому розглянути досить широкий комплекс заходів для посилення роботи з жінками та умов їх роботи. Зокрема пропонується при проходженні служби враховувати психологічний стан жінок, характер та їх особистість, сімейно-побутові проблеми, стан здоров'я; оптимально враховувати методи соціальної підтримки "жінок-працівників ОВС" з "групи ризику" (одинокі матері, розлучені та жінки, що мають хворих дітей) з методами надання їм психологічної допомоги.

Так, в Киргизстані з метою забезпечення рівних прав і можливостей жінок-міліціонерів у вересні 2010 року було створено Асоціацію жінок-міліціонерів за підтримки ОБСЄ [6].

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 2355-р "Про проведення експерименту по підготовці фахівців для Міністерства внутрішніх справ", набір на навчання у вищі навчальні заклади системи МВС здійснюватиметься за експериментальною учбовою програмою. Курсанти після закінчення першого курсу будуть один рік набувати статус "військовослужбовця", тобто служити в частинах внутрішніх військ. Запровадження зазначеного експерименту доцільне, але з урахуванням підготовки фахівців в яких не проходять службу працівники жіночої статі. На нашу думку, зазначеним актом доцільно було б визначити для яких підрозділів чи служб запроваджується такий порядок підготовки. Водночас зобов'язати Міністерство внутрішніх справ України та Міністерство освіти і науки, молоді та спорту визначити та запровадити порядок підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів, підрозділів кримінальної міліції у справах дітей тощо в яких частка жінок досить велика. У системі освіти для бажаючих здобути юридичну освіту передбачити альтернативні напрямки підготовки, зокрема вищі учбові заклади, які також готують кадри для МВС, наприклад Національний університет "Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого в м. Харкові і Національний університет (Одеська юридична академія) в м. Одесі. Ці учбові заклади не відносяться до юрисдикції МВС України, отже, вони не братимуть участь в експериментальній програмі.

Зрозуміло, що жінки будуть поступати в подальшому в вищі навчальні заклади системи МВС України, але вони повинні бути готові до того, що їм доведеться виконувати більше фізичних та моральних навантажень.

Доцільно проаналізувати практику відбору жінок для служби в поліції в інших країнах. Так, в США після перевірки рівня фізичної підготовки і індивідуальних співбесід жінка не приймається на службу в поліцію, якщо їй важко підійнятися на стіну заввишки 6 футів (близько 180 см), протягнути по землі ляльку вагою в 150 фунтів (близько 68 кг), пробігти на час 200 ярдів (близько 200 метрів) або віджати необхідну кількість разів. Інші тести фізичного стану, засновані на перевірці стану здоров'я або здатності виконувати необхідні функції поліцейського, зазвичай вищевказані нормативи не представляють будь-яких складнощів [7].

Подолати таку ситуацію фахівці США пропонують трьома шляхами: змінити складність іспитів, перемістити складні для жінок елементи програми задачі нормативів під час здачі випускних іспитів поліцейської школи, а протягом навчального процесу забезпечити підготовку жінок до складання таких іспитів. Дослідження, проведені в США, показали, що при відповідній підготовці фізичні можливості більшості жінок

можуть бути істотно збільшені, що дозволить їм виконувати такі вправи, які раніше були їм не під силу [7, 19]. Велика увага приділяється й самій підготовці жінок. Так, у США багато часу приділяється вогневій підготовці жінок, зокрема ситуаціям, коли пістолет виймається не тільки з кобури, але й з жіночої сумки. Крім того, кожна з жінок-курсантів обов'язково тренується стріляти в туплях на високих каблуках, а також відпрацьовує навички, що дозволяють уникнути переслідування в такому ж взутті. Жінки дістають можливість відпрацьовувати навички самозахисту і стрілянини в звичному для них одязі за різних умов освітлення, правою і лівою рукою, з різних положень, в умовах стресу тощо [7, 26].

Підсумовуючи вищезазначене можна стверджувати, що тенденція зростання частки жінок в органах внутрішніх справ буде спостерігатися і в подальшому. Це обумовлено фемінізацією суспільства, вирівнюванням в правах всіх громадян незалежно від статі, а також складною демографічною ситуацією. Тому важливою умовою правової захищеності жінок-працівників ОВС, на нашу думку, було б застосування субсидіарної системи гарантій. Все це вимагає удосконалення нормативно-правового забезпечення служби в органах внутрішніх справ жінок та підвищення ефективності організаційно-структурних підходів їх використання та кар'єрного росту. Незважаючи на існуючі правові норми (де-юре), де-факто ситуація в сфері забезпечення гендерної рівності при проходженні служби в органах внутрішніх справ вимагає ціленаправленого коригування. Стратегічні цілі такого коригування вбачаються в переході від рівних прав до рівних можливостей чоловіків та жінок, необхідністю включення в законодавство про порядок проходження служби в органах внутрішніх справ норм, які б забезпечували правове регулювання особливостей служби жінок. Ввести в посадові обов'язки керівників органів та підрозділів внутрішніх справ обов'язки щодо проведення роз'яснювальної роботи по підвищенню гендерної культури серед керівного складу органів внутрішніх справ.

У зв'язку з цим для забезпечення правового і соціального захисту інтересів жінок, що проходять службу в органах внутрішніх справ, слід внести зміни та доповнення до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом в органах внутрішніх справ та інших нормативно-правових актів МВС України. Зокрема :

– передбачити в штатному розкладі органів внутрішніх справ перелік посад державної цивільної служби, не пов'язаних із здійсненням функцій примусового виконання законодавства, які можуть замінюватися жінками;

– укладати окремий вид контракту про проходження служби в органах внутрішніх справ жінками з урахуванням особливостей проходження служби жінками-працівниками;

– визначити та закріпити правовими нормами перелік обставин, при яких може бути надана жінці – працівникові органів внутрішніх справ короткострокова відпустка за сімейними обставинами з таких причин, як хвороба непрацездатного члена сім'ї, виїзд для супроводження неповнолітньої дитини в місця лікування тощо;

– передбачити можливість надання жінці – працівникові органів внутрішніх справ відпустки без збереження грошового забезпечення з аналогічних обставин.

Важливу роль в правовому захисті жіночого персоналу органів внутрішніх справ

могли б виконувати профспілкові організації, діяльність яких до цього часу малоефективна.

Крім цього, особливості фізичного і психофізіологічного характеру обмежують використання жінок – працівників органів внутрішніх справ в ситуаціях службово-бойового, оперативно-розшукового характеру і інших екстремальних обставинах, в більшості випадків пов'язаних із застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї. У зв'язку з цим в нормативних правових актах МВС України по організації професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ доцільно передбачити навчання жінок по спеціальних програмах, зокрема з урахуванням досвіду країн Західної Європи, США і Канади.

Використані джерела:

1. *Ануфриева Д. Ю.* Профессиональное развитие женщин, работающих в органах внутренних дел // Психопедагогика в правоохранительных органах. – 2009. – № 4. – С. 20-22.
2. *Бек А., Паволоцкий А., Ярмыш А.* Реформа милиции в Украине // Реформирование полиции в странах Центральной и Восточной Европы: Процесс и прогресс // П. Абрахам, Д. Баркач, А. Бек и др. ; под ред. М. Капарарини, О. Маренина ; предисловие А. Н. Ярмиша. – К. : Задруга, 2005. – 296 с.
3. *Борисов А. В., Иваневский В. Е., Скрипильев А. Л.* Полиция Российской империи. Часть 2: Полиция России. XIX - начало XX вв.: Лекция для сотрудников ОВД. – М., 2000. – 52 с.
4. *Димовне Е. К.* Реформа полиции в Венгрии // Реформирование полиции в странах Центральной и Восточной Европы: Процесс и прогресс // П. Абрахам, Д. Баркач, А. Бек и др. ; под ред. М. Капарарини, О. Маренина ; предисловие А. Н. Ярмиша. – К. : Задруга, 2005. – 296 с.
5. Информация о ФБР (их реальная жизнь, задачи, оружие, техника) // <http://forumsamp.lgb.ru/viewtopic.php?f=12&t=1528>.
6. Кыргызстан продвигает женщин в МВД. Режим доступа: <http://www.centralasiaonline.com/cocoon/caii/xhtml/ru/features/caii/features/main/2011/02/28/feature-01>.
7. Некоторые аспекты кадровой политики в полиции. – М. : ГИЦ МВД России, 2000. – 56 с.
8. *Шопов В.* Демократическое правление и административная реформа: преобразование полиции в Болгарии / Реформирование полиции в странах Центральной и Восточной Европы: Процесс и прогресс // П. Абрахам, Д. Баркач, А. Бек и др. ; под ред. М. Капарарини, О. Маренина ; Предисловие А. Н. Ярмиша. – К. : Задруга, 2005. – 296 с.
9. *Щелкунова М. В.* Организационно-правовые основы службы женщин в полициях зарубежных стран : дис. ... канд. юрид. наук. – М. : Академия управления МВД России, 1999. – 285 с.

Лупало А. А., Диденко И. В. Некоторые аспекты гендерной политики в кадровом обеспечении органов внутренних дел Украины

В статье осуществлен анализ прохождения службы работниками женского пола в органах внутренних дел Украины. Авторами описаны некоторые аспекты практического опыта работы подразделения кадрового обеспечения Киево-Святошинского РВ ГУМВС Украины в Киевской области, исследованы вопросы реализации гендерной политики и соблюдения правовой нормативной базы в работе с кадровым составом.

Ключевые слова: кадровые процессы, гендерная политика, отбор кадров, кадровый резерв, профессиональная подготовка.

Lupalo O., Didenko I. Some aspects of gender policy in human resources of department of internal affairs of Ukraine

The article analyzes the service of female workers in the internal affairs of Ukraine. The authors describes some aspects of practical work experience of Kyivo-Sviatoshynsky regional department of GD MIA of Ukraine, also the fundamental questions of gender policy and compliance with legal regulations on human recourses were discussed.

Keywords: *skilled processes, gender policy, selection of personnel, skilled reserve, professional training.*

Плахтій Ю. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

КАТЕГОРІЯ “КОНФЕДЕРАЦІЯ” В ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

У статті акцентовано увагу на дослідженні поняття “конфедерація” та визначенні місця даної категорії у сучасній науці теорії держави та права. Спростовано помилкове віднесення конфедерації до форм державного устрою. Обґрунтовано потребу створення нової концепції конфедерації з огляду на сучасні умови.

Ключові слова: *конфедерація, форма державного устрою, об’єднання держав.*

Питання визначення поняття конфедерації є досить-таки дискусійним в сучасній юридичній літературі. Політолог Фредерік Лістер цілком справедливо зазначає, що “хоча цей термін (конфедерація), який означає слабко зв’язану форму асоціації, широко використовується політологами і публіцистами в загальному розумінні, так ніби він є занадто добре відомим, щоб потребувати визначення чи детального дослідження, коли насправді все зовсім навпаки” [1, 84]. І справді, досліджуючи поняття конфедерації у працях як вітчизняних так і зарубіжних вчених-правознавців, стає очевидною відсутність єдності у поглядах не тільки на правову природу конфедерації, але і на сам факт її існування в сучасному світі.

Ряд дослідників (О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко, В. О. Котюк), спираючись на історичний підхід до дослідження конфедерації, вказують на її нефункціональність і непридатність у сучасних умовах. Конфедерацію характеризують, як політичний атавізм, який, поряд з унією, імперією та іншими державоподібними утвореннями, буде змито ходом історії [2, 41].

Інші дослідники (Ф. Ермагора, Н. М. Федощева, С. Ю. Михайлова, О. С. Лоханська) наполягають, що майже всі існуючі на сьогоднішній день міжнародні організації – це не що інше, як сучасна інтерпретація конфедерації. У своїй статті “Конфедерації та інші об’єднання держав” відомий шведський юрист Ф. Ермагора пише, що до конфедерацій відносяться всі види об’єднань держав: унії, альянси, союзи і так далі – все те, що нині об’єднується терміном “міжнародні організації”. Ті з них, які містять риси наднаціональності, наближаються до федеральної держави [3, 17].

Ми вважаємо, що ці дві позиції виражають крайності у характеристиці конфедерації. Конфедерацію не варто розглядати лише в історичному аспекті, поміщаючи її в рамки державного устрою або наділяти її виключно рисами міжнародної організації. Зважаючи на постійно зростаючі обсяги глобалізації, необхідно переосмислити, переоцінити та по-новому підійти до вивчення явища конфедерації в теорії держави та права. В сучасних умовах постає негайна потреба створити нову концепцію конфедерації та пов’язати її з сучасністю. Для створення такої концепції, варто зазначити, що всі поняття такі, як імперія, інкорпорація,